

IVO MAROEVIĆ, UVOD U MUZEOLOGIJU, Zagreb 1993.

Početak jeseni 1993. godine u seriji "Radovi Zavoda za informacijske studije" pojavio se novi naslov - "Uvod u muzeologiju" autora prof. dr. Ive Maroevića. Već je i letimičan susret s tom knjigom potvrdio poznavateljima muzeologije i ostalim disciplina unutar kruga informacijskih znanosti (dokumentalistike, arhivistike, bibliotekarstva itd.) da je u našoj sredini nastalo pravo pionirsko djelo koje će valjati pažljivo iščitati, a njegova pojedina poglavlja dodatno promišljati u širem krugu korisnika.

Ovom osobito značajnom obliku afirmacije muzeologije na našem tlu prethodila su desetljeća i desetljeća upornosti istaknutih pojedinaca. Među njima moramo ipak izdvojiti osobnost dr. Antuna Bauera. No premda je dao važan doprinos i muzeološkoj teoriji, dr. Bauera danas cijenimo i prepoznajemo ponajprije kao muzealca okrenuta praktičnim problemima muzejskog rada. Stoga je muzeologija u Hrvatskoj tek s prof. dr. I. Maroevićem početkom osamdesetih godina doživjela stvarno znanstveno utemeljenje, i to na informacijskoj osnovi. Više od desetljeća intenzivnog bavljenja muzeološkom teorijom, rad praćen brojnim publiciranim člancima, sudjelovanjem u međunarodnim forumima te osnutkom dvogodišnjeg, a potom i četverogodišnjeg studija muzeologije u okviru Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta u Zagrebu, napokon je zaokružen i u jednoj knjizi.

Njezin sadržaj strukturiran je potpuno u skladu s autorovim prihvaćanjem triju osnovnih razina muzeološkog razmatranja. Tako u *Uvodu* ističe: povijesna razina okrenuta tradiciji, kontinuitetu i razvoju, praktična razina, koja se bavi primjenom muzeologije u muzejskom radu te strukturalna razina kao "sržni domet muzeološke misli", koja omogućava širenje horizonata promišljanja izvan granica muzeja. Poštujući ovu podjelu autor u prvom poglavlju pod naslovom "*Povijesni slijed muzeologije*" iznosi povijest muzeja u svijetu i u Hrvatskoj, a potom i povijest same muzeologije. Kratak pregled povijesti sabiranja i razvoja muzejskih institucija zapravo je sukus već poznatih radova G. Bazina, Ž. Košćevića te B. Šulc. No prvi put u nas jasno su određena i opisana sva razdoblja razvoja muzeološke misli: od prvih muzeografskih traktata pa do današnje teoretsko-sintetičke faze. Tome je pridodan i opis razvoja muzeološkog školovanja.

Praktičnoj razini razmatranja muzeologije posvećeno je, gotovo u naznakama, drugo poglavlje pod naslovom "*Muzeografija i muzej*". U nj je uvrštena definicija muzeografije kao praktičnog vida muzeologije, ali i nadalje zanimljiva i poticajna podjela pojma muzeja na širi oblik muzejske institucije i nešto užu, muzejske ustanove. U ovom segmentu knjige nalazi se i opis neizostavne mreže muzeja kao i pojma matičnosti koji predstavljaju već poznat autorov doprinos svrsishodnijoj i ozbiljnijoj organizaciji i djelovanju muzeja u Hrvatskoj.

Samoj *teoriji muzeologije* kao trećoj razini u proučavanju muzeologije upravo u skladu s autorovim višegodišnjim znanstvenim interesima posvećena su sva preostala poglavlja knjige. Razmotren je znatan broj definicija ove relativno mlade znanstvene discipline, a osobito je pojašnjen kako njezin odnos prema informacijskim znanostima iz čije teorijske jezgre i sama proizlazi tako i prema temeljnim znanstvenim disciplinama kojima je godinama služila kao pomoćna znanost (mislimo pritom na povijest umjetnosti, arheologiju, etnologiju itd.). *Muzejskom predmetu* kao osnovnoj temi izučavanja muzeologije autor je posvetio znatan prosor. Prije svega valja naglasiti da je on tretiran krajnje široko: od sastavnica zbirnog fonda jednog muzeja do spomenika kulture na terenu pa i čitavih cjelina povijesnih gradova. Na taj nam se način i prof. dr. I. Maroević predstavio pobornikom novog shvaćanja muzeologije koja svoj interes pronalazi u cjelokupnoj kulturnoj i prirodnoj baštini. No kao izuzetno temeljit i sistematičan znanstvenik autor nam je muzejski predmet odnosno predmet baštine višestruko osvijetlio. Prvo kao izvor i prijenosnik informacija, potom kao izvor znanja i napokon kao dokument odnosno nositelj različitih vrsta podataka. Upozoravam ovaj put upravo na stranice posvećene spomeniku kulture kao dokumentu, a osobito povijesnom gradu "kao najsloženijem organizmu baštine". Primjenju-

jući postavke informacijske znanosti i muzeologije, autor je krajnje originalno obradio ove dijelove baštine i pokazao kako muzeološko shvaćanje može znatno i nadasve poticajno dopuniti razmišljanja i djelovanja arhitekata, urbanista i povjesničara umjetnosti.

Nastavak knjige ispunjen je detaljnim opisom druge značajne teme muzeološke teorije. Riječ je, dakako, o osnovnim *muzeološkim funkcijama* koje upotrebljavamo i srećemo pri svakoj, pa i najjednostavnijoj, definiciji pojma muzeja. Kako je autor ovom prilikom odlučio poštovati trodijelnu podjelu utemeljenu na Reinwardt Academie u Leidenu, čitav je daljnji tekst strukturiran s obzirom na *zaštitu, istraživanje i komunikaciju* koje su primijenjene dosljedno na sve pojavnosti baštine. Dodajmo usput da je autor prije elaboriranja navedenih funkcija dao vlastitu interpretaciju muzejskih teorija Z. Z. Stranskog ocjenjujući ih nedostatnim u trenutku kad muzeologija sve više postaje, u tragu i na prijedlog dr. Tomislava Šole, heritologijom. No u okviru obrade *funkcije zaštite* ipak je najveći prostor dodijeljen zaštiti samih muzejskih predmeta. Jedan od osnovnih oblika bio bi i sam ulaz predmeta u muzej. A kad se već jednom nađu u novoj sredini, valja s njima postupati u skladu s etikom muzejske struke i konzervatorstva kako bi se očuvao njihov fizički, oblikovni i značenjski sloj. Jednako tako istaknuta je sve češća socijalizacija zaštite koja zapravo znači da je najsčačuvanja baština upravo ona koja ostaje (i za koju se, naravno, brinemo) na svome izvornome mjestu postanka i bliža je svijesti šire ljudske zajednice negoli ona otuđena u muzeju.

Funkciji istraživanja odn. proučavanja posvećeno je tek nekoliko stranica. Riječ je napokon o djelatnosti vrlo bliskoj metodama temeljnih znanstvenih disciplina koje nam pomažu u razumijevanju znanstvenih informacija sabranih u muzejskom predmetu. No na ovom je mjestu u knjizi prikazan pojam dokumentacije u muzejima. Opisujući njezino stvaranje, uporabu i arhiviranje autor nam je pokazao kako muzeološka teorija gleda i prosuđuje jedan od središnjih problema praktičnoga muzejskog rada.

Veliko poglavlje o *komunikaciji* kao trećoj muzeološkoj funkciji doista je snažna završnica ove knjige. Mislimo pritom na iscrpnu analizu izložbe kao glavnoga muzejskog komunikacijskog obrasca, uočavanje njezinih brojnih značenja, pažljivu razradu tipologije, a osobito muzeološko tumačenje stalnog postava kao najvećega muzejskog izazova. Uz kratko navođenje ostalih oblika komunikacije kakvim valja smatrati bogati muzejski materijal sastavljen od kataloga, dijapozitiva, reprodukcija pa sve do kompaktnog diska, autor je iznova proširio vidike cjelovitom razradom prezentacije spomenika kulture.

Spomenimo napokon da je knjiga obogaćena s tridesetak shema i modela, a kako je riječ o djelu s područja muzeološke teorije, nepostojanje ostalog ilustrativnog materijala uopće se ne doživljava kao nedostatak. Daljnja je velika vrijednost i iscrpna bibliografija. Prvi spontani prigovor ticao se nepostojanja sažetka na nekom stranom jeziku, no, slažući se s autorovim mišljenjem, karakteru djela doista ne bi takav sažetak ni odgovarao. Dapače, jedino dostojno upoznavanje europske i svjetske muzejske odnosno muzeološke javnosti s ovom knjigom postiglo bi se njezinim potpunim prijevodom. Kao drugi dobronamjerni prigovor ističemo nepotrebno opterećivanje relativno čitkog teksta dodatnim upućivanjem na izvore citiranog materijala (navodi u zagradama). Čini se da se to moglo riješiti u okviru bilježaka. No moramo ovom prilikom istaknuti da je prof. dr. I. Maroević autor u čijem znanstvenom radu uočavamo krajnje visok stupanj znanstveniškog poštenja. U skladu s tim doima nas se i navođenje svih tekstova koji su poslužili kao podloga u stvaranju pojedinih poglavlja knjige. Možda katkad u čitanju i osjetimo te šavove sastavnice, no sve je to zanemarivo prema ostvarenoj širini pogleda na muzeologiju ponajprije, a potom i na kulturnu baštinu općenito. Jer, nismo bez provjere nazvali knjigu "Uvod u muzeologiju" pionirskim radom. Muzeološka literatura nije ni u svijetu tako opsežna, a čak i do Hrvatske dopiru najsvježije informacije, pa i knjige same. Tako dosada nismo uopće susreli djelo kojem bismo našu knjigu mogli prisposodobiti. Ako je riječ o istočnoeuropskim muzeolozima poput K. Schreinerera ili Z. Z. Stranskog, onda su to tek skicirane muzeološke teorije i nikada u

ovakvom opsegu, a ako uspoređujemo s radovima anglo-saksonskih muzealaca, onda to mogu u duhu njihova naglašena pragmatizma biti samo radovi poput E. Burcowa "Introduction to Museum Work". Način muzeološkog razmišljanja najbliži autorovu uočit ćemo u brojnim analitičkim radovima P. van Menscha, no ovaj nizozemski muzeolog nije nikad uobličio (premda očekujemo štampanje njegove disertacije) jednu veću cjelinu. Stoga je "Uvod u muzeologiju" jedinstven rad koji nam pruža krajnje širok i nadasve jasan uvid u sve ono što muzeologija danas jest, kao i općenito stanje muzeološke misli u Europi i u svijetu.

Žarka Vujić

H I S T O R I J S K I
Z B O R N I K

GODINA XLVI (1)

1993.

IZDAVAČ: Društvo za hrvatsku povjesnicu

REDAKCIJSKI ODBOR

Mirjana GROSS, Zagreb

Ivan KAMPUŠ, Zagreb

Tomislav RAUKAR, Zagreb

Petar STRČIĆ, Zagreb

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK

Ivan KAMPUŠ

TAJNIK REDAKCIJE

Ivica PRLENDER

LEKTOR

Branko ERDELJAC

Adresa uredništva:

Društvo za hrvatsku povjesnicu

Zagreb, Odsjek za povijest, Filozofski fakultet

Ul. Đure Salaja 3

Narudžbe šalžite na navedenu adresu

Cijena ovog broja iznosi 60 kuna

Izdanje časopisa sufinancira

Ministarstvo znanosti i tehnologije Republike Hrvatske

Slog i prijelom na kompjutoru: DENONA, Pergošćeva 8 – Zagreb

Tisak: KRATIS, Vrapčanska 15 – Zagreb, svibanj 1994.